

Bouw- elementen van het Vlaamse herstelplan

02

Het vorige hoofdstuk focuste vooral op de algemene contouren van het relancebeleid. Welke klemtonen leggen de experts en waarop focussen de Europese en Belgische relanceplannen die intussen zijn uitgekomen? Op die manier kregen we een beter inzicht in het algemeen relancekader met de bedragen en maatregelen die daarin zijn opgenomen. Intussen zijn die plannen wel dermate geconcretiseerd dat we beter kunnen achterhalen wat zij precies voor de bouw betekenen. Op die manier hebben we uit het Vlaamse herstelplan de bouwspecifieke investeringen en maatregelen kunnen distilleren en analyseren.

2.1. Gebouwwerichte maatregelen

In de septemberverklaring van 28 september 2020 heeft minister-president Jambon voor de eerste maal gesproken over een Vlaams relanceplan dat in totaal 4,3 miljard euro zou bedragen. De investeringsbedragen van dit relanceplan zouden bovenop het investeringsbudget komen dat bij de regeringvorming al was afgesproken. Meer details hierover werden later bekendgemaakt via de BBT (Beleids- en begrotingstoelichtingen) voor het Vlaams parlement. Maar ook dan ontbrak een gedetailleerd totaaloverzicht. Dat kwam er uiteindelijk op 5 februari via een mededeling aan de Vlaamse regering over de monitoring van het Vlaamse herstelplan. Nog meer gedetailleerde informatie volgde in het voortgangsrapport dat in april 2021 werd bekendgemaakt.

Op basis van al deze elementen hebben we tabel 5 kunnen opmaken die de precieze impact van het Vlaamse herstelplan voor de bouw samenvat. Op basis van deze tabel komt 2,3 miljard of meer dan de helft van de 4,3 miljard euro van het Vlaamse herstelplan rechtstreeks de bouw ten goede. Hierna volgt een meer in detail uitgeschreven analyse van de componenten van het Vlaamse herstelplan.

Realisatie van een energetische renovatiegolf

Minister Zuhal Demir streeft naar 95.000 renovaties per jaar. In het kader van het Vlaamse relanceplan wordt daarvoor 422 miljoen euro uitgetrokken. 84 miljoen is bestemd voor premies voor asbestverwijdering in combinatie met isolatiewerken. Daarvan gaat 30 miljoen naar asbestverwijdering in niet-residentiële gebouwen. De subsidie heeft tot doel ongeveer 75% van het jaarlijkse potentieel van de voorraad asbestgebouwen te bereiken. Dat komt neer op ongeveer 3.500 investeringen. Daarnaast trekt de Vlaamse regering voor de ondersteuning van renovatiewerken door particulieren nog eens 12 miljoen euro uit voor asbestpremies voor de buitenmuren en 42 miljoen euro voor asbestpremies voor de daken, beide in combinatie met isolatiewerken. Dit moet respectievelijk 9.000 en 40.000 investeringen opleveren.

Die premies zijn al vanaf januari 2021 in voege getreden. Vanaf die datum heeft minister Demir ook de EPC-labelpremie ingevoerd. Die is bestemd voor investeerders in een woning of appartement met een zeer slecht EPC-label die

TABEL 5

Grotendeels bouwgerichte investeringen in het kader van het Vlaamse herstelplan

Bron: Eerste voortgangsrapportering bij het Vlaamse herstelplan

(in miljoen euro)

(energetische) renovatiegolf		werken aan gebouwen		infrastructuurwerken	
renovatie en asbest	422	cultuurinfra	100	fietsinfra	400
onroerend erfgoed	100	O&O-infra	100	verkeersveilige wegen	200
groene warmte	50	congres- en beursinfra	70	waterbouwwerken	164
		sportinfra	55	vergroening wegen	120
		jeugdinfra	30		
		gemeenschapsinfra	10		
		forfait ziekenhuizen	10		
digitalisering		omgevingswerken		circulaire economie	
omgevingsloket	3	Blue Deal	333	circulair bouwen	10
vastgoedinformatie	9	Duurzamere ruimte	118		
assetmanagement Aquafin	9				

↑ Gerestaureerde universiteitsbibliotheek te Gent (ill. Artes)

Minister Zuhal Demir streeft naar 95.000 renovaties per jaar. In het kader van het Vlaamse relanceplan wordt daarvoor 422 miljoen euro uitgetrokken.

de woning tot minstens een C-label en het appartement tot minstens een B-label renoveren. De beleidsruimte voor deze maatregel in het kader van het Vlaamse herstelplan bedraagt circa 25 miljoen euro. De premie-aanvragen hiervoor kunnen lopen tot 2027.

De lokale besturen krijgen 27,6 miljoen euro vanuit het Vlaamse herstelplan om in asbestverwijdering te investeren. Daarmee kunnen zij projecten opzetten die voorzien in een ophaling van asbestcementafval thuis maar ook raamcontracten voor de gegroepeerde verwijdering van asbesthoudende leidingisolatie en vloerbekleding uitschrijven. Op die manier kunnen zij eigenaars en andere bewoners ontzorgen.

Daarnaast kan minister Demir over 12,4 miljoen euro beschikken voor de verwijdering van asbest in het kader van een aantal sectorprotocollen. Meer specifiek gaat het om sectorprotocollen voor schoolgebouwen, landbouwondernemingen, sociale huisvesting en zorgvoorzieningen. In dit kader kunnen de betrokken instellingen en bedrijven gratis het aanwezige asbest laten inventariseren en krijgen zij ook subsidies om aannemers het asbest te laten verwijderen.

Uit onderzoek is gebleken dat de renovatieactiviteit het laagst is bij de meest kwetsbare gezinnen, zoals bij alleenstaanden, eenoudergezinnen en huishoudens met een beperkt inkomen. De Vlaamse overheid wil zich met haar premies vooral tot deze doelgroep richten. Het premiestelsel moet daarom klantvriendelijker en transparanter worden. In plaats van aparte premies voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie enerzijds en voor de verbetering van de woningkwaliteit anderzijds werkt minister Demir aan een nieuwe overkoepelende woningrenovatiepremie. Die zal normaliter vanaf april 2022 in voege treden. Dankzij het Vlaamse relanceplan bedraagt de beleidsruimte hiervoor 180 miljoen euro.

In het kader van het herstelplan wou minister Demir in samenwerking met intercommunales en private bedrijven ongeveer 2 miljard euro investeren om de energietransitie in het distributienet te versnellen. Van die investeringen zou 80% al tegen 2025 moeten gerealiseerd zijn. Die 2 miljard staan zelf buiten de 4,3 miljard euro van het herstelplan. Maar op 14 januari 2021 publiceerde het Grondwettelijk Hof een arrest waardoor ongeveer 100.000 prosumenten

bij wie al een digitale meter werd geïnstalleerd, de voordelen van de (virtueel) terugdraaiende teller verloren.

De netgebruiker staat daardoor veel sceptischer tegenover de digitale meter. De uitrol ervan dreigt daardoor trager te verlopen. Maar intussen heeft minister Demir werk gemaakt van een retroactieve investeringspremie voor de getroffen prosumenten en tegelijk van een flankerend beleid om de impact op de prosumenten te beperken. Wegens de toegenomen interesse om een thuisbatterij te plaatsen werd de batterijpremie opgetrokken. De investering in PV-panelen wordt daardoor rendabeler.

Tegelijk wordt een nieuwe premie ingevoerd voor de automatische sturing van accumulatieverwarming, elektrische boilers en warmtepompen. Een automatische sturing maakt het mogelijk het energieverbruik te verschuiven naar momenten waarop de prosumenten zelf produceren of de marktprijs laag ligt. Dat leidt dan tot een lagere factuur. Hiervoor trekt minister Demir in het kader van het Vlaamse relanceplan 20 miljoen euro uit.

Elke entiteit van de Vlaamse overheid moet jaarlijks haar primair energieverbruik met 2,5% verminderen en hiertoe een meerjarenplan opmaken. Het Vlaamse herstelplan maakt 20 miljoen extra vrij om hen daarbij bij te staan. In dit kader kunnen zij subsidies krijgen voor projecten die inzicht geven in de energie- en koolstofbesparingsmogelijkheden. Denk daarbij aan energimonitoringsystemen en energiescans

en aan de opmaak van strategische vastgoedplannen en energetische masterplannen. Maar ook aan projecten die direct aanleiding geven tot de beoogde besparingen zoals relighting, HVAC-aanpassingen, isolatie, schrijnwerk en beglazing, regeltechnische optimalisatie en de toepassing van energieprestatiecontracten.

De federale overheid heeft de toepassing van een lager btw-tarief op sloop en heropbouw in 2021 en 2022 naar het volledige grondgebied uitgebreid en niet langer tot een aantal steden beperkt. Maar deze veralgemeende toepassing blijft wel beperkt tot de enige eigen woning met een bewoonbare oppervlakte tot 200 m². De Vlaamse regering heeft het daarom nuttig geacht om haar sloop- en heropbouwpremie op te trekken van 7.500 tot 10.000 euro en te verlengen voor bouwaanvragen in 2021 en 2022. Zij hoopt in totaal 1.760 dossiers te kunnen honoreren en trekt hiervoor 17,6 miljoen uit.

Groene warmte werd tot nu toe achtergesteld in vergelijking met zonne- en windenergie. Daarvoor geeft minister Demir 50 miljoen euro extra uit dankzij de relancemiddelen. In 2021 en 2022 komen er telkens 2 projectoproepen. In dit verband denkt de minister enerzijds aan grootschalige restwarmtebennuttingsprojecten waardoor warmte wordt gerecupereerd die anders verloren gaat, en anderzijds aan groenwarmteprojecten die het aandeel van warmteproductie uit hernieuwbare energiebronnen verhogen. Een voorbeeld van een groenwarmteproject is de zonnespiegel die in de haven van Antwerpen voor het logistieke bedrijf Adpo in

↓ Sociaal woonproject in Geetbets
(ill. Wienerberger, arch. Driewerf
Architectuur)

↑ Aanleg van een warmtenet in Mortsel (ill. Denys)

de plaats komt van het gas dat zorgde voor de stoom voor het reinigen en opwarmen van tanks en containers.

Extra investeringen in overheidsgebouwen

In het kader van het Vlaamse herstelplan investeert minister Diependaele 30 miljoen extra in de renovatie van sociale woningen. Hij baseert zich hiervoor op het bestaande premiestelsel van het Vlaams Klimaatfonds (VKF). Voor hun renovatieprojecten kunnen de sociale huisvestingsmaatschappijen hiervan gebruikmaken naast de opname van een gesubsidieerde lening. Voor de renovatie van een sociale woning wordt gemiddeld een VKF-premie van 7.400 euro per woning toegekend. Met een budget van 30 miljoen kunnen ongeveer 4.050 sociale woningen een energetische renovatie ondergaan.

Voor het overige voorziet het Vlaamse relanceplan in 5 miljoen euro extra voor de sociale woningbouw. Dit relatief beperkte bedrag maakt

het wel mogelijk om de begrotingsmachtiging van de VMSW (Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen) met 250 miljoen te verhogen en sorteert dus een groot hefboomeffect. Het bedrag heeft enkel betrekking op de compensatie van de rentelasten waarmee Financiën en Begroting zal worden geconfronteerd gedurende een periode van 4 jaar (op basis van een rente van 0,5%). Op die manier zal de huidige Vlaamse regering voor de bouw van sociale woningen een recordbedrag van 4,5 miljard euro kunnen uitgeven. Tijdens de vorige regeerperiode bedroeg dit budget 4,2 miljard. Hierbij rekent minister Diependaele ook voluit op private initiatieven, zoals de CBO (Constructieve Benadering Overheidsopdrachten) en de SVK Pro.

Daarnaast besteedt minister Demir vanuit het Vlaamse herstelplan 40 miljoen aan het Noodkoopfonds. Noodkopers zijn eigenaars van kwalitatief en energetisch slecht scorende woningen die daar door een gebrek aan middelen niets aan kunnen doen. Zij kunnen dan voor de renovatie van hun woning een renteloze lening krijgen die kan oplopen tot 25.000 euro. Deze steun verloopt via de OCMW's.

↑ Renovatie van bestaande woningen tot bijna-energie neutrale woningen te Kortrijk (ill. Artes, arch. KRAS architecten)

Bij de regeringsvorming werd al besloten 80 miljoen euro extra in erfgoed te investeren. Daar komt met het Vlaamse relanceplan 100 miljoen euro bovenop. Daarmee wil minister Diependaele de wachtlijst bij de restauratiepremie afbouwen voor gebouwen met een sociale finaliteit (zoals school- en zorggebouwen) en met een culturele finaliteit (zoals musea), voor stedelijke parken en herbestemmingsprojecten die een duurzaam hergebruik van de erfgoed-site beogen, voor kleinschalige projecten die specifieke restauratieknowhow vereisen (zoals orgel- en molenbouw) en voor projecten die bijdragen tot de groene transitie (met aandacht voor bijvoorbeeld de vernieuwing van technische installaties in beschermde gebouwen).

Daarnaast zal minister Demir 50 miljoen uittrekken voor hefboomprojecten die op korte termijn tot een herstel van de toeristische sector kunnen leiden maar tegelijk ook op langere termijn een toeristische hefboom kunnen vormen.

Voor nieuwe restauratiedossiers is het systeem van erfgoedpremies voor kleinere werken al sedert eind 2020 operationeel. Bovendien is vanaf het najaar van 2021 ook de oproepenkalender voor grotere restauratiewerken in voege getreden. Een ander mogelijks interessant initiatief voor de erfgoedsector dat in het kader van het Vlaamse herstelplan wordt vermeld, is de derde oproep voor beurzen voor het doorgeven van vakmanschap. Deze oproep gaat uit van het cultuurdepartement. Tijdens de vorige 2 oproepen werden 62 beurzen toegekend aan 175 meesters en leerlingen. Daartoe behoorden onder meer ambachtelijke leertrajecten rond historisch vakwerk en leembouw, glasschilderkunst en traditionele houtbewerking.

Om de concurrentiepositie van Vlaanderen als bestemming voor MICE (meetings, incentives, congressen en evenementen) te versterken spendeert minister Demir 20 miljoen euro aan beurs- en congresinfrastructuur. Zij focust daarbij vooral op de uitbreiding van de capaciteit en kwaliteit van de bestaande MICE-infrastructuren met, waar mogelijk, een culturele nevenbestemming. De projecten zullen tot stand komen via publiek-private samenwerking. Daarnaast zal de minister 50 miljoen uittrekken voor hefboomprojecten die op korte termijn tot een herstel van de toeristische sector kunnen leiden maar tegelijk ook op langere termijn een toeristische hefboom kunnen vormen. Daarbij wordt onder meer gedacht aan de toeristische uitbouw van een netwerk van historische kastelen.

In het kader van het Vlaamse herstelplan maar buiten het budget van 4,3 miljard voorziet de Vlaamse regering 1,1 miljard euro voor de Vlaamse zorg- en welzijnssector. Die middelen zijn bestemd voor een betere verloning, een uitgebreider zorgaanbod en een verlichting van de werkdruk. Voorts is in het Vlaamse herstelplan sprake van 138 miljoen voor kwaliteit en 'good governance' in de woonzorgcentra. Maar dat bedrag blijkt evenmin betrekking te hebben op de uitvoering van bouwwerken.

Naast investeringen in de digitalisering van de zorg, toekomstgerichte woonzorgcentra, meer buurtgerichte instellingen en een versnelde toekenning van tegemoetkomingen aan gehandicapten sprak minister Beke op de persconferentie over het relanceplan van eind december 2020 bij het VLEVA (Vlaams Europees Verbindingsagentschap) nochtans over een investering van 750 miljoen in ziekenhuizen. Binnen de 4,3 miljard van het Vlaamse herstelplan is enkel sprake van 10 miljoen euro om de strategische forfaits voor de ziekenhuizen op te trekken. Maar intussen is gebleken dat de Vlaamse regering op basis van het systeem van de strategische forfaits en van de extra injectie van 10 miljoen euro de komende 30 jaar jaarlijks gemiddeld 30 miljoen euro bijkomend in de infrastructuur van verschillende algemene

ziekenhuizen, psychiatrische ziekenhuizen en revalidatieziekenhuizen kan investeren.

De exploitanten van de betrokken ziekenhuizen zullen wel moeten aantonen dat het gaat om dringende dossiers die bovendien passen in de logica van de regionale zorgstrategische planning die de Vlaamse regering momenteel uitrolt. Een verouderde, onveilige en/of te precare infrastructuur is een belangrijke maatstaf om een infrastructuurforfait te krijgen.

Vanuit het relanceplan gaat minister Dalle 30 miljoen euro investeren in open ruimte en infrastructuur voor de jeugd. Hij wil de jeugdverblijven futureproof en energiezuiniger maken. Deze middelen zijn meer in het bijzonder bestemd voor de modernisering van de Hoge Rielen, een verblijfsdomein voor jongeren in Kasterlee. Een ander project betreft de renovatie van Destelheide, een centrum voor jeugd, kunst en creatie in Dworp. Daarnaast wil minister Dalle samen met het Vlaams Energiebedrijf energiescans in jeugdinfrastructuur laten uitvoeren.

Minister Dalle bestemt ook 10 miljoen euro extra voor het Vlaams Brusselfonds. Daarmee wil hij de Vlaamse gemeenschapsinfrastructuur in Brussel versterken. Deze middelen gaan

↓ Villa in Beveren-Leie voor en na de renovatie (ill. Durabrik)

← In 2020 opgeleverd woonzorgcentrum Angela Hof in Diepenbeek (ill. Dethier)

Minister Dalle bestemt ook 10 miljoen euro extra voor het Vlaams Brusselfonds. Daarmee wil hij de Vlaamse gemeenschapsinfrastructuur in Brussel versterken.

naar vernieuwingen van de ICT-omgeving en de uitrusting van publieke ruimtes en naar allerlei investeringen in faciliteiten waardoor organisaties hun werking kunnen uitbreiden en optimaliseren. Hier lijkt de focus dus op inrichtingswerken te liggen.

Vanuit zijn bevoegdheid als cultuurminister wil minister-president Jambon vanuit het Vlaamse herstelplan 100 miljoen extra in culturele infrastructuur investeren. De projecten worden in het herstelplan nominatim opgesomd. Tabel 6 geeft een overzicht van de betrokken projecten. Bijna al deze subsidies worden nog in 2021 vastgelegd.

→ Ontmanteling van een woontoren in de wijk Kleine Heide te Hoboken (ill. VDS Vanderstraeten)

TABEL 6

Culturele infrastructuurprojecten van het Vlaamse herstelplan

Bron: Eerste voortgangsrapportering bij het Vlaamse herstelplan

Gemeente	Project	Omschrijving	Beleidsruimte in miljoen euro
Brugge	Museumsite	Tentoonstellingshal, onderzoekscentrum en bibliotheek samen met gerenoveerd Groeningemuseum	27,25
Blankenberge	Cultuurhuis	Nieuwbouw met theaterzaal voor 400 personen en polyvalente zaal	9
Oostende	Kursaal	Uitrusting met mobiel hefsysteem met oog op multifunctionele invulling	9
Kortrijk	Schouwburg	Vernieuwing kleedkamers en bureaus, ombouw van foyer tot cultuurcafé, uitbreiding van Arenatheater van 120 naar 200 plaatsen en vernieuwde dansstudio	7,8
Kortrijk	Groeningeabdij	Mix van kunsthof, museum en ontmoetingsplaats op erfgoedlocatie	7,5
Antwerpen	VAI	Herbestemming van parochiekerk te Berchem voor huisvesting en depotruimte voor Vlaams Architectuurinstituut	5,8
Hasselt	KC Groenplein	Verbouwing van administratief centrum tot open kunsthuis en kunstencentrum	5,1
Gent	Opera	Versnelling van restauratie van gebouwen en herdenken naar meervoudig bruikbaar open huis	5
Gent	Bijloke	Renovatie en nieuwe uitbreiding van de vroegere Materniteit tot creatiecluster	4,98
Gent	Kopergietery	Nieuwbouw naast theaterzaal voor kinderkunsten	2,12
Aalst	Belfort	Renovatie en nieuwe museale werking	2
Antwerpen	Desingel	Renovatie van Blauwe Foyer	1,65
Turnhout	MOOOV	Renovatie van zalencomplex als presentatieplek voor kunstenaars	1,3
Sint-Niklaas	Zwijgershoek	Integratie van 3 stedelijke musea tot volwaardige museumsite en culturele hotspot	0,9
Antwerpen	Hotel Dumont	Restauratie en renovatie met oog op semi-publiek Huis van de Letteren	0,75
Aalst	CC De Werf	Omvorming van stadsbibliotheek tot polyvalente ruimte voor digitale co-creatie	0,45
Sint-Niklaas	Bibliotheek	Vorbereiding van Design & Build-procedure	0,3
Boom	Schouwburg	Renovaties van ruimtes en podium	0,3
Vlaanderen	Grote cultuurinfrastructuur	Extra budget voor subsidies aan grotere projecten van cultuurinfrastructuur	7
Vlaanderen	Investeringsdossiers	Extra budget voor investeringsdossiers voor bovenlokale culturele infrastructuur	4,1
Vlaanderen	Kunstopdrachten	Realisatie in stedelijke en open ruimte op basis van 50% cofinanciering	3
Vlaanderen	Inventaris	Van cultuur- en jeugdinfrastructuur als basis voor investeringsbeslissingen	0,6

↑ Structureel onderhoud van het asfalt op de E17 en de R8 te Kortrijk (ill. Stadsbader)

2.2. Investerings in omgeving en infrastructuur

Realisatie van de Blue Deal

Van de relancemiddelen gaat 333 miljoen naar de strijd tegen de droogte, de zogenaamde 'Blue Deal'. Daarvan ressorteren 268 miljoen onder minister Zuhair Demir. Het gaat daarbij onder meer om investeringen in spaar- en bufferbekkens.

Voor de realisatie van groenblauwe infrastructuur in de bebouwde omgeving werkt minister Demir aan een oproep naar steden en gemeenten. Op basis van deze oproep wil zij de 15 meest ambitieuze steden en gemeenten op het vlak van groenblauwe dooradering en klimaatadaptatie extra ondersteunen. Binnen de 3 jaar moeten zij minstens 3 quick-win projecten uitvoeren. Daarmee realiseren zij al een significante toename van groen en blauw binnen de bebouwde omgeving. Maar tegelijk moeten de gemeenten een concreet uitvoeringsdossier voor een complexer project opstellen. Dat moet tot een structurele ruimtelijke transformatie op het vlak van groenblauwe dooradering, klimaatadaptatie, waterretentie en -infiltratie leiden en een hefboomeffect voor de ruimere omgeving teweegbrengen. Bovendien wil minister Demir in

dit kader tot minstens 75 onthardingsprojecten komen. In dit verband vermeldt het voortgangsrapport onder meer het project met de VCB over de uitrol van een groenblauw peil. Voor dit onderdeel trekt minister Demir 20 miljoen euro uit.

Voor de waterconservering in open ruimte gaat het om infiltratie en retentie van neerslag in bovenstroomse gebieden om zo een te snelle afvloeï en overstromingsschade in afwaartse gebieden te vermijden. Daartoe behoren maatregelen tegen erosie, de aanleg van bufferbekkens en peilgestuurde drainages. Bovenwaterlopen mogen opnieuw meer meanderen en waterpeilen in de valleigebieden mogen opnieuw hoger. In polders en wateringen wordt minder gedraineerd. Afwateringskanalen in natuurgebieden worden zoveel mogelijk gedempt. Dit maatregelenpakket mag 40 miljoen kosten. Het gaat gepaard met gebiedsprogramma's die de versnippering van de ruimte moeten tegengaan.

Op dit vlak werkt minister Demir ook aan een aantal innovatieve projecten. Bedrijven die bedrijfsverscheidend water (her)gebruiken

en op die manier in droogteperiodes waterschaarste voorkomen of milderen, konden al in 2019 en 2020 subsidies krijgen in het kader van zogenaamde 'proefprojecten droogte'. In 2021 en 2022 zal de minister soortgelijke oproepen lanceren en hiervoor 4 miljoen euro subsidies per jaar uittrekken. Daarnaast zal in 2021 en 2022 een call circulair water worden opgestart. Dit gaat dan om een optimalere inzet van hemelwaterbekkens, om de realisatie van grootschalige collectieve buffers en om de duurzame inzet van effluent om te voldoen aan lokale watervragen.

Verder wil minister Demir in dit kader inzetten op een automatisatie van het kwaliteitsmeetnet voor het oppervlaktewater vanaf het najaar van 2021, op een grondwatermeetnet vanaf 2022, op slimme datasystemen vanuit de VMM (Vlaamse Milieumaatschappij) en op een slimme afval- en hemelwaterinfrastructuur bij Aquafin. Al deze initiatieven samen mogen 45 miljoen euro kosten.

Voor de waterconserving in open ruimte gaat het om infiltratie en retentie van neerslag in bovenstroomse gebieden om zo een te snelle afvloeï en overstromingsschade in afwaartse gebieden te vermijden.

In vier projectgebieden worden 'vlaggenschipprojecten' opgezet die bijdragen tot een hogere leefbaarheid en een betere omgevingskwaliteit, tot een herstel van de biodiversiteit en tot een verhoogde koolopslag. Die projecten hebben betrekking op het duinengebied, rivierherstel langs de Leie, de vallei van de Kleine Nete en het brongebied van de Zwarte Beek in Limburg. Hiervoor trekt het Vlaamse herstelplan 23 miljoen euro uit.

↓ Verhoogde Theunisbrug aan het Albertkanaal te Antwerpen (ill. De Waterweg)

← **Nieuwe duurzame campus voor Aquafin op groenblauwe site in Aartselaar (ill. Van Roey)**

De VMM kan voor 30 miljoen investeringsprojecten in onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie laten uitvoeren. Ook die investeringen hebben tot doel groenblauwe netwerken te creëren en door middel van stuwen en wachtbekkens in tijden van droogte tot een optimaal waterbeheer te komen.

Bijkomend zet minister Demir 25 miljoen euro in op de ontsnippering van bestaande gewestelijke transportinfrastructuur. Hiertoe werd een vijfjarenprogramma met 15 concrete projecten opgemaakt. Het gaat daarbij hoofdzakelijk om de realisatie van ecoducten en -tunnels en bermbruggen. Die komen er onder meer aan de E17 (Waasmunster), de E19 (in de omgeving van Rumst en Schoten), de E40 (in Bertem), de E34 en de E313 (rond Zandhoven), de E314 (in Zonhoven), de E403 (in Lauwe), de A12 (in Meise), de R0 (door het Hallerbos), de N71 (in Lommel), de N75 en de N771 (in Dilsen-Stokkem), de N76 (rond Genk) en de N253 (in Huldenberg).

Aanvullend trekt minister Lydia Peeters 35 miljoen uit voor een optimale benutting van het water dat voor de exploitatie van het waterwegennet beschikbaar is. Dit bedrag gaat enerzijds naar pompinstallaties op de waterwegen en anderzijds naar de renovatie van sluisdeuren en -mechanismen om zo lekverliezen te reduceren. Zo krijgt elk van de 6 sluiscomplexen van het Albertkanaal een pompinstallatie waardoor schutverliezen worden beperkt door het terug-

Van de 244.000 ha natte natuur die nog in de jaren 50 bestond, blijft nu maar 68.000 ha over. Via een investeringsprogramma van 100 miljoen euro wil minister Demir de natte natuur in wetlands en valleigebieden herstellen en versterken. Het agentschap Natuur en Bos krijgt 70 miljoen voor aankopen en inrichtingswerken. Daarnaast zal de minister in 2021 en 2022 oproepen naar derden lanceren voor specifieke aankoop- en investeringssubsidies op dit vlak voor 30 miljoen euro.

↓ **Pompinstallatie met waterkrachtcentrale op het sluiscomplex te Diepenbeek (ill. De Waterweg)**

↑ Aanleg van een nieuwe brug over het Albertkanaal in Herentals (ill. Willemen)

pompen van water van het afwaartse naar het opwaartse kanaalpand. Daardoor moet minder water uit de Maas worden afgenomen. Maar als nog voldoende water beschikbaar is, kunnen de pompinstallaties in omgekeerde richting als waterkrachtcentrale dienstdoen. Tegelijk komen er pompinstallaties op de 4 sluisen van het kanaal naar Charleroi en 2 pompstations in de Durmevallei. Die moeten in de sigmagebieden Groot en Klein Broek wateroverlast tegengaan in de winter en verdroging in de zomer.

Bijkomend voorziet minister Hilde Crevits in 10 miljoen euro voor waterbesparende projecten in het kader van de ecologische steunmaatregelen Ecologiepremie Plus en Strategische Ecologiesteun. Zij gaat ook 10 miljoen extra uitgeven aan de transformatie van verouderde bedrijventerreinen. Bij deze transformatie wil zij meer in het bijzonder aandacht besteden aan het potentieel van warmtenetten en zonne-energie en meer ruimte voor fietsers creëren maar tegelijk toch ook de waterhuishouding verbeteren en meer ruimte voor groene en blauwe corridors verwezenlijken. Ook dit bijkomend initiatief sluit dus aan bij de Blue Deal.

Daarnaast zal minister Crevits vanuit het Vlaamse relanceplan 25 miljoen kunnen uittrekken voor projectoproepen rond de aankoop en transformatie van handelspanden en voor een flankerend beleid op het vlak van mobiliteit: een

Bijkomend voorziet minister Hilde Crevits in 10 miljoen euro voor waterbesparende projecten in het kader van de ecologische steunmaatregelen Ecologiepremie Plus en Strategische Ecologiesteun.

extra uitgave die dus ook de bouw ten goede zal komen. Vanuit haar landbouwbevoegdheid voegt minister Crevits hier nog 34 miljoen aan toe voor investeringen in droogteresistente teelten en groene landbouwtechnieken, voor het hergebruik van restwater en voor de sensibilisering, opleiding en advisering op dit vlak.

In het kader van het relanceplan hecht minister Demir ook een groot belang aan de vereenvoudiging van de omgevingsprocedures volgens de slogan: "Sneller waar het kan en beter waar het moet". De cel voor Vlaamse investeringsprojecten (VIP) wordt uitgebreid. De Raad voor Vergunningsbetwistingen wordt uitgebreid met extra rechters. De minister wil de beroepstermijnen van 18 tot 6 à 9 maanden reduceren. Onwettigheid zal enkel tot vernietiging leiden indien de beroeper erdoor benadeeld wordt. Aangepaste MER-procedures moeten ertoe leiden dat projecten erdoor verbeteren in plaats van dat zij erdoor worden belemmerd. Tenslotte wil de minister extra inzetten op digitalisering.

← Nieuwe Meulestedebrug te Gent
(ill. agentschap Wegen en Verkeer)

bedoeling is al deze kredieten in 2021 en 2022 vast te leggen. Dat is zelfs sneller dan de Europese Unie eist. Die stelt voorop dat 70% van de door haar goedgekeurde relancesubsidies tegen 2022 moeten en 30% nog in 2023 kunnen worden vastgelegd. De concrete uitvoering van de 885 miljoen extra investeringen zal vooral in 2022 en 2023 plaatsvinden, zoals de evolutie van de vereffeningkredieten aantoont.

Voor fietsinfrastructuur komt er dankzij het Vlaamse herstelplan 250 miljoen euro extra bij. Dit komt bovenop het groeipad van 140 naar 300 miljoen euro van het regeerakkoord. Met dit bedrag worden vooral missing links in het bovenlokaal netwerk gerealiseerd, met de bijbehorende verlichting. Met name in congestiegevoelige gebieden moeten deze investeringen bij steeds meer Vlamingen tot een fietsreflex leiden. De aanbestedingen voor deze fietstrajecten verlopen via 4 instanties: niet alleen via het agentschap Wegen en Verkeer, maar ook via de Vlaamse Waterweg (onder meer op jaagpaden), de Werkvennootschap en Lantis.

Investeren in een duurzame infrastructuur

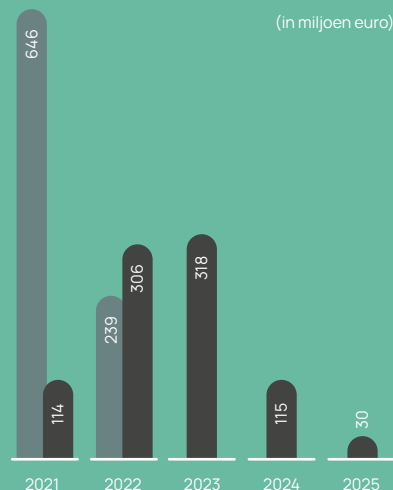
Minister Lydia Peeters kan in totaal 885 miljoen euro uit het Vlaamse relanceplan putten, bovenop de extra bedragen die reeds bij de vorming van de huidige Vlaamse regering werden toegezegd. Voor deze extra uitgaven gelden 3 krachtlijnen: de versnelde uitbouw van fietsinfrastructuur, de verhoging van de verkeersveiligheid en de realisatie van duurzame mobiliteitsprojecten. Uit een nota van de minister voor de Vlaamse regering is gebleken dat het de

GRAFIEK 8

Vastleggings- en vereffeningkredieten voor infrastructuur in het Vlaamse herstelplan

Bron: Nota van minister Lydia Peeters voor de Vlaamse regering

- vastleggingskredieten
- vereffeningkredieten

↑ Renovatie van kantoorgebouw te Gent met laadpalen
(ill. Facilitair Bedrijf, arch. ARQ architectuurstudio)

↑ Snelwegparking met laadpalen in Kalken
(ill. agentschap Wegen en Verkeer)

Bij het agentschap Wegen en Verkeer verlopen de aanbestedingen via raamcontracten: voor een aanzienlijk deel via bestaande en voor de overige projecten via nieuwe contracten.

Minister Bart Somers voegt hier vanuit het lokale beleid 150 miljoen aan toe. Die som geldt als cofinanciering voor lokale investeringen. Gemeenten krijgen trekkingsrechten op basis van het aantal inwoners. De Vlaamse regering

versterkt met 1 euro elke 2 euro die lokale besturen voor investeringen in fietsinfrastructuur inzetten. Op die manier maakt het Vlaamse herstelplan uiteindelijk voor 450 miljoen euro investeringen in nieuwe of verbeterde fietsinfrastructuur mogelijk.

Voor verkeersveiligheid trekt minister Peeters 200 miljoen extra uit in het kader van het Vlaamse herstelplan. Daarvan zijn 50 miljoen euro

↓ Artes staat in voor de afbraak, ruwbouw, afwerking en omgeving voor de herbestemming van de Normaalschool te Lier tot gemengd stedelijk project (ill. Artes)

↑ Realisatie van de woonwijk Minerve op de voormalige Agfa Gevaert site in Edegem (ill. VDS Vanderstraeten)

voor de aanpak van de intussen dynamische lijst van gevaarlijke punten bestemd. Reeds in 2021 vinden al kleinere ingrepen op gevaarlijke kruispunten plaats. Op een deel van die punten volstaan ingrepen zoals een aangepaste lichtregeling of markering. Op een ander deel gaat het maar om een tussentijdse oplossing in afwachting van uitgebreidere maatregelen zoals een grondige herinrichting van het kruispunt.

De derde krachtlijn betreft de realisatie van duurzame mobiliteitsprojecten voor personen- en goederenvervoer. In dit kader wordt 93 miljoen voor de vergroening van het openbaar vervoer uitgetrokken.

Van de 30 miljoen euro voor veilige schoolroutes is de helft van het budget bestemd voor investeringen langs gewestwegen en wordt de andere helft aan lokale besturen toegekend voor investeringen op gemeentewegen. Intussen werden op deze schoolroutes al 824 knelpunten gedetecteerd. Daarnaast besteedt het Vlaamse herstelplan 20 miljoen aan een versnelling van de verkeerslichtenbeïnvloeding en aan een dynamisch verkeersmanagement. Voor de verkeerslichtencoördinatie in Antwerpen zijn al bestellingen geplaatst en voor de overige

initiatieven in dit kader zullen zij in het najaar van 2021 volgen.

Van de 200 miljoen euro voor verkeersveiligheid gaat bovendien 100 miljoen euro naar de aanpak van kunstwerken in slechte staat. Voor de herbouw van de Meulestedebrug en het herstel van de Kalebrug te Gent, de renovatie van de Wijngaardbrug te Geraardsbergen en de herbouw van de Spanjeveerbrug te Mendonk vond reeds een aanbesteding plaats terwijl de renovaties van de viaducten van Gentbrugge en Boorseme volgens planning verlopen. Andere renovatie- en herbouwprojecten betreffen de Wiedauwkaai, de Tolhuisstuwbrug, de Krommewalbrug en Verapazbrug te Gent, de Leiebrug te Kortrijk, de Tolpoortbrug te Deinze, de Waasmunsterbrug, de Tuchthuisbrug te Vilvoorde, de Lysbrug over het kanaal Roeselare-Leie en de Drongenbrug over de Gentse ringvaart.

De derde krachtlijn betreft de realisatie van duurzame mobiliteitsprojecten voor personen- en goederenvervoer. In dit kader wordt 93 miljoen euro uitgetrokken voor de vergroening van het openbaar vervoer. Dit bedrag gaat voornamelijk naar bestellingen van plug-inhybride en elektrische bussen maar ook naar de installatie van laadinfrastructuur voor deze bussen en de aanpassing van de stelplaatsen hiervoor.

Voor 90 miljoen euro wil minister Peeters langs de gewestwegen innovatieve LED-verlichting laten installeren. Die zal het energieverbruik bij het agentschap Wegen en Verkeer met minstens 35% doen dalen. Bovendien vergt

LED-verlichting minder onderhoud en verbetert het de zichtbaarheid op de weg. Voor 30 miljoen euro wil zij de uitrol van de laadinfrastructuur versnellen. Door het aantal laadpunten op te trekken en verder te investeren in snellaadinfrastructuur langs grote verkeersassen en op strategische locaties wil zij het comfort en de gemoedsrust van de chauffeurs van elektrische voertuigen garanderen. De uitvoering verloopt op basis van potentieelkaarten, subsidiecalls en concessies.

Voor de realisatie van een 'modal shift' in het goederenvervoer van wegen naar waterwegen trekt minister Peeters 96 miljoen uit voor de verhoging van de bruggen over het Albertkanaal. Het Vlaamse herstelplan vermeldt in dit verband de bruggen te Genk, Schoten, Hasselt, Wijnegem en Herentals. Tegen 2023 moeten alle bruggen over het Albertkanaal dermate verhoogd zijn dat vierlagige containerschepen dit kanaal kunnen gebruiken.

Met een investering van 21 miljoen euro beoogt minister Peeters een opwaardering van de Dender. Die is tussen Aalst en de getijdensluis in Dendermonde maar bevaarbaar voor schepen van klasse II. Aanpassingswerken en de bouw van een klasse IV-sluis in Denderbelle moet deze rivier bevaarbaar maken voor schepen van 1.350 ton. Ook de 27 miljoen die nodig zijn voor onteigeningen ten bate van de nieuwe sluis in Zeebrugge behoren hierbij. Met een extra injectie van 20 miljoen wil minister Peeters het PPS-programma voor de kaaimuren versneld uitrollen. Daarmee wil de minister nieuwe klanten toegang tot de waterweg verlenen en tegelijk bestaande klanten op het water houden en hun watergebonden trajecten verhogen.

2.3. Naar een hogere productiecapaciteit

Investeren in onderwijs en arbeidsmarkt

Minister Ben Weyts wil met de relancemiddelen 375 miljoen euro investeren in een versnelde digitalisering van het leerplichtonderwijs. Deze middelen gaan vooral naar ICT-toestellen voor leerlingen en ICT-materiaal voor leerkrachten. Ongeveer 50 miljoen wordt uitgetrokken voor de versterking van de ICT-infrastructuur binnen de schoolmuren: voor de aankoop en de installatie van basisconnectiviteit, wifi, software, netwerkbeveiliging, digitale leermiddelen en ICT-randapparatuur. Daarnaast gaat specifieke aandacht naar bijkomend audiovisueel en digitaal lesmateriaal in BSO en TSO.

Het programma InnoVET sluit daarbij aan. Dat stimuleert TSO- en BSO-scholen om via projecten innovatieve materialen en methodieken te ontwikkelen en uit te testen met de bedoeling die te verspreiden naar alle arbeidsmarktgerichte opleidingen in Vlaanderen. Bij de eerste twee oproepen kwamen al lespakketten over onder meer passief wonen, hernieuwbare energie, de digitale meter en CO₂-koeltechnieken tot stand. Interessant is ook het initiatief om meer zij-instromers vanuit de privésector in het onderwijs te integreren. Dit initiatief is al vanaf september 2020 in voege getreden. Voor het secundair onderwijs werden reeds 100 aanvragen positief beslist.

Aansluitend is er het initiatief van minister Crevits rond digitale vaardigheden waarvoor 54 miljoen wordt uitgetrokken. In dit kader vond al een oproep rond e-leren plaats naar opleidingsverstrekkers die een bestaande opleiding willen aanpassen naar een e-opleiding, of een bestaande e-opleiding willen aanpassen, of een nieuwe e-opleiding willen ontwikkelen.

In het Vlaamse herstelplan worden bij minister Crevits twee extra uitgaven in dit verband vermeld: 17 miljoen voor de verhoging van de werkzaamheidsgraad en 119 miljoen voor een opleidings- en loopbaanoffensief met onder meer een sterke focus op werkplekieren en dual leren.

Voorts trekt minister Weyts 60 miljoen euro uit voor levenslang leren. Die moeten het volwassenenonderwijs een meer arbeidsmarktgericht en een sterker 21ste-eeuws karakter geven. Maar de bouwsector werkt tot nu toe nauwelijks samen met deze onderwijsvorm. Via een voor-sprongfonds dat 60 miljoen zal bevatten, wil de minister het hoger onderwijs meer arbeidsmarkt- en maatschappijgericht maken, een grotere rol in levenslang leren laten spelen en een 21ste eeuws en digitaal karakter geven. In juli 2021 kon hij op basis van een eerdere visienota hierover al een oproep naar de hogescholen lanceren. De VCB gelooft sterk in het nut van dit fonds voor de verdere modernisering van het hoger bouwonderwijs.

Het relanceplan van 4,3 miljard euro bevat zelf geen middelen voor investeringen in de schoolbouw. Toch wil minister Weyts aan de scho-

lenbouw een extra investeringsimpuls van 500 miljoen euro geven bovenop de 2,5 miljard die de vorige regering heeft geïnvesteerd. Deze investeringsgolf biedt perspectief voor ruim 1.000 nieuwe of gerenoveerde schoolgebouwen. Bij de bouw van nieuwe scholen ligt de focus nu op het secundair onderwijs. Daar liggen de noden in de komende jaren het hoogst. Dit zal onder meer via een derde DBFM-programma gebeuren onder de naam 'Scholen van Vlaanderen'.

Daarnaast is ook de extra impuls van 55 miljoen vanuit het Vlaamse relanceplan voor de bovenlokale sportinfrastructuur van belang. Ook sport behoort tot de bevoegdheden van minister Weyts. Vanaf 2021 kan Sport Vlaanderen 2 projectoproepen per jaar organiseren in plaats van 1. De cofinanciering bij deze oproepen bedraagt 30%.

Op 14 december 2020 heeft minister Crevits met de Vlaamse sociale partners het tewerkstellings- en opleidingsplan 'Alle Hens Aan Dek' (AHAD) ondertekend voor in totaal 190 miljoen. In het Vlaamse herstelplan worden bij minister Crevits 2 extra uitgaven in dit verband vermeld: 21 miljoen voor de verhoging van de werkzaamheidsgraad en 119 miljoen voor een opleidings- en loopbaanoffensief met onder meer een sterke focus op werkplekieren en dual leren. Voor de bouw is vooral de verhoging van de stagebonus van belang. Ook de proactieve werking op transities tussen sectoren is voor de bouw een belangrijk aandachtspunt vermits het ernaar uitziet dat de bouw als groeisector

↓ Renovatie van de Fierensblokken uit de jaren 30 te Antwerpen met maximaal hergebruik van materiaal (ill. Vanhout)

↓ Energieneutrale nieuwbouw voor Van Roey ICT Group (ill. Van Roey)

↑ Innovatief circulair bouwsysteem Clickbrick voor het droogstapelen van gevelstenen (ill. Wienerberger)

nogal wat werkzoekenden uit andere sectoren kan aantrekken. De drempel voor het Vlaams Opleidingsverlof werd uiteindelijk, in tegenstelling tot wat AHAD had aangekondigd, niet van 32 naar 16 uur verlaagd.

Investeren in innovatie

Van de 280 miljoen euro die tot doel heeft Vlaanderen 'uit de crisis te innoveren' gaan 100 miljoen euro naar O&O-projecten van bedrijven via het VLAIO. Het eerste voortgangsrapport over het Vlaamse herstelplan geeft als belangrijke uitdaging "het aantal innoverende bedrijven in Vlaanderen op te trekken en het instrumentarium dat Vlaanderen inzet om ondernemingen aan te zetten tot innovatie, laagdrempeliger te maken en aan te passen aan de mogelijkheden van kmo's". Zeker voor de bouw die grotendeels uit kmo's bestaat en in 2020 minder dan 3% van de VLAIO-subsidies binnenhaalde, vormt dit een enorme uitdaging.

Voor de kmo-groeisubsidies werd het bestaande systeem waarbij ondernemingen het hele jaar door een dossier konden indienen, vanaf 1

januari 2021 vervangen door een nieuw systeem van thematische oproepen. Voor 2021 worden 3 oproepen gepland: een eerste oproep tot met 30 april over internationalisering en digitalisering, een tweede oproep tot en met 31 augustus over internationalisering, digitalisering, duurzaam en circulair ondernemen en een oproep tot 31 december over internationalisering, digitalisering, duurzaam en circulair ondernemen en innovatie, onderwerpen die in principe ook de bouwkmo's kunnen aanspreken.

Binnen het extra budget van 60 miljoen euro voor de versterking van het onderzoeksveld en binnen de 100 miljoen extra voor de uitbreiding van internationaal gerichte O&O-infrastructuur zijn de 23 infrastructuurprojecten die daarmee worden ondersteund, intussen bekend. Ongeveer 45 miljoen gaan naar duurzaamheidsprojecten en 36 miljoen naar digitale projecten. Het gaat dan concreet om nieuwe pilootfabrieken, laboratoria en incubatoren en onder meer om 8 miljoen euro voor de bouw van een proefgebouw en hub met onderzoeks- en demonstratie-infrastructuur door KU Leuven die zullen werken rond de decarbonisatie van het gebouwenbestand.

Bovendien wil minister Crevits er vanuit haar bevoegdheden ook toe bijdragen dat Vlaanderen tot de digitale koplanden zal kunnen behoren. Zo trekt zij 20 miljoen euro uit vanuit het Vlaamse herstelplan voor oproepen voor Smart City-toepassingen. Daarmee wil zij steden en gemeenten ertoe aanmoedigen die toepassingen te testen en op te schalen. Het is de bedoeling 2 oproepen te lanceren met focus op 6 thema's: slimme mobiliteit, slim milieu, slimme mensen, slim leven, slim bestuur en slimme economie.

Voor de bevordering van de circulaire economie trekt minister Crevits 25 miljoen euro uit waarvan 10 miljoen als stimulans voor de circulaire bouwconomie en 15 miljoen voor de bevordering van de circulaire economie in elektronica en industrie. De besteding van deze middelen zal gebeuren via de geijkte kanalen van COOCK (Collectief Onderzoek & Ontwikkeling en Collectieve Kennisverspreiding), de kmo-groei-subsidie, proeftuinen, demo's en living labs.

Specifiek voor circulair bouwen gaat 2 miljoen euro naar een 20-tal positief beoordeelde samenwerkingsprojecten uit de oproep van Vlaanderen Circulair van 2020 waarvoor het budget toen niet volstond om ze te honoreren, 3 miljoen euro naar een COOCK-oproep waarover eind 2021 de beslissing zal vallen, 1,5 miljoen euro naar projecten die worden ingediend in het kader van de thematische oproepen van de kmo-groei-premie en 3,5 miljoen euro naar een call voor proeftuinen in 2022.

Tegelijk trekt minister Demir 30 miljoen euro uit voor de uitbouw van Vlaanderen tot recycling-hub. In dit kader denkt zij aan 6 grote investeringen in nieuwe recyclingfaciliteiten. OVAM heeft voor de ondersteuning van deze investeringen een beoordelingskader uitgewerkt. Naast de recycling van matrassen, luiers en textiel gaat de aandacht naar 2 stromen die de bouw wel bijzonder aanbelangen: enerzijds naar verwerkingscapaciteit voor asbest om de druk op de beperkte stortcapaciteit te verlagen en anderzijds naar kunststoffen, meer bepaald kunststoffen verpakkingen die veelvuldig op de bouwplaatsen voorkomen, met de bedenking dat de inzet van kunststofrecyclaten sterk onder druk staat in functie van de evolutie van de olieprijs.

Daarnaast voorziet minister Crevits in 20 miljoen euro voor biogebaseerde grondstoffen en producten. Als mogelijk voorbeeld ten gunste van de bouw wordt in het impulsprogramma over bio-economie kalkhennep als bouw- en isolatiemateriaal vermeld.

Een belangrijke innovatieve aanvulling op energievak zijn de 125 miljoen extra die minister Crevits voor waterstofonderzoek wil uitgeven.

Deze extra uitgave heeft vooral tot doel in Vlaanderen een duurzame waterstofindustrie tot stand te brengen en zal aldus bijdragen tot een groenere en meer klimaatneutrale industrie. Het gaat dan onder meer over de productie van waterstof uit hernieuwbare energie en het afvangen van CO₂ voor bewaring en gebruik als brandstof. Vooral in de haven van Antwerpen en Gent wil minister Crevits vlaggenschipprojecten rond de captatie en het hergebruik van CO₂ realiseren. Maar in dit verband is er nog geen sprake van het gebruik van waterstof om bijvoorbeeld gebouwen te verwarmen.

Investeren in lokale besturen

Ten gevolge van het Vlaams regeerakkoord krijgen de lokale besturen ongeveer 5 miljard euro extra. De Vlaamse regering streeft dan ook naar een grondige decentralisatie.

Minister Somers kan in het kader van het Vlaamse herstelplan 30 miljoen uitgeven om kwetsbare mensen en mensen in armoede toegang te verlenen tot computers en internet, 15 miljoen om inburgeringstrajecten te digitaliseren en de betrokkenen zo sneller en zelfstandiger die trajecten te laten doorlopen, nog eens 15 miljoen voor opleidingen op maat van digitaal kwetsbare doelgroepen en 5 miljoen om via vrijwilligers als digibuddies andere Vlamingen wegwijs te maken in de digitale wereld.

Maar voor de bouw is vooral het digitale project 'gemeente zonder gemeentehuis' van belang. Dit laatste project dat 35 miljoen euro mag kosten, moet ertoe leiden dat bedrijven en burgers sneller hun administratieve verplichtingen kunnen afwerken, dat de administratieve rompslomp vermindert en de afhandeling sneller en efficiënter zal verlopen. Het zal worden uitgevoerd via een systeem van oproepen en projectsubsidies. De Vlaamse regering heeft hiertoe in juli 2021 het oproepenkader goedgekeurd. Voor de bouw is vooral de digitale afhandeling van meldingen en vergunningen en van de burgerinspraak van belang.

Belangrijk nog voor de bouw zijn de stadsvernieuwingsprojecten waarvoor minister Somers in het kader van het Vlaamse herstelplan 20 miljoen euro extra uittrekt, voornamelijk in functie van de 'stad na corona'. De focus van de extra oproep ligt op grootschalige investeringsprojecten in stadswijken die het meest nood hebben aan investeringen. De projecten moeten inzetten op één of meerdere van de volgende dimensies: ruimte scheppen voor ondernemers en laagdrempelige digitaliseringsinitiatieven, voorzieningen en plekken creëren voor sociale contacten, sport en spel en de kwaliteit van de

↑ Werken met verjongd oud bitumen in het kader van het Tetra-project REjuveBIT (ill. Willemen)

publieke ruimte verbeteren. De focus ligt daarbij onder meer op de herinrichting van de publieke ruimte. Die extra oproep werd in het voorjaar van 2021 gelanceerd.

Investeren in digitalisering

In het kader van het Vlaamse herstelplan zal de Vlaamse overheid op initiatief van minister-president Jambon bijkomende digitaliseringsinspanningen kunnen leveren. Hij pleit daarbij uitdrukkelijk voor open standaarden. In nieuwe IT-contracten wordt open source software van cruciaal belang.

Voor de oprichting van een Vlaams nutsbedrijf die als een slimme verkeerswisselaar van data moet fungeren, trekt minister-president Jambon 30 miljoen euro uit. Daarnaast maakt hij 10 miljoen vrij voor de uitbouw van een e-loket waardoor de publieke dienstverlening fors moet digitaliseren en die dienstverlening via één toegangsdeur kan worden bereikt. Die deur zal 'Mijn Burgerprofiel' worden. Het voortgangsrapport van april 2021 vermeldt onder dit initiatief elementen die uitdrukkelijk voor de bouw van belang zijn zoals premies, vergunningen, belastingen, gegevens over woningen en attesten. Dit loket staat niet alleen open voor burgers maar ook voor ondernemingen (en in een latere fase voor verenigingen). Tegen eind 2021 moeten 50 lokale en 50 Vlaamse aansluitingen tot stand zijn gekomen rond onder meer wonen, energie en fiscaliteit.

Burgers en bedrijven verwerven en verkopen steeds vaker onroerend goed en verwachten dan ook dat overheden sneller en laagdrempeliger dan vandaag relevante en correcte informatie over vastgoed verschaffen. Vandaar

de idee van een vastgoedinformatieplatform waarvoor minister-president Jambon vanuit het Vlaamse relanceplan 9 miljoen reserveert. De ontwikkeling van dit platform verloopt met input van onder meer Fednet (de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat) en de CIB (Confederatie van Immobiliënberoepen). Tussen 2021 en 2023 ligt de nadruk op de ontwikkeling om zo tegen eind 2023 naar de operationele fase te kunnen overgaan waarbij gebruikers informatie van het platform kunnen afhalen. Die zullen hierdoor een forse winst op het vlak van kosten en doorlooptijd kunnen boeken.

Verder wil de minister-president 8,5 miljoen besteden om sensordata interoperabel, kostenefficiënt en schaalbaar te ontsluiten, 5 miljoen aan Mobility-as-a-service waardoor logistieke ketens moeten verbeteren, 3,5 miljoen aan de modernisering van de netwerkinfrastructuur om de relanceplannen mee mogelijk te maken, 2,5 miljoen aan de bevordering van de cybersecurity bij de digitale overheidsdiensten, 2,4 miljoen aan de digitalisering van de besluitvorming van de Vlaamse regering, 1 miljoen om plaats- en tijdsafhankelijk werken bij de Vlaamse overheid en de lokale besturen mogelijk te maken en 1 miljoen om via FIT (Flanders Investment & Trade) meer digitale interactie en meer online B2B-contacten tussen Vlaamse en buitenlandse partners mogelijk te maken.

De Vlaamse waterzuiveringsinfrastructuur veroudert. Tegelijk nemen de performantie- en betrouwbaarheidseisen toe omdat de kwaliteit van het oppervlaktewater verbetert. Daarom trekt minister Demir in het kader van het Vlaamse relanceplan 9 miljoen euro voor het asset management van Aquafin uit. Dat moet leiden tot optimale investeringsbeslissingen, de effectiviteit van de onderhoudswerkzaamheden verhogen door precies op het goede moment

in te grijpen, de toestand van de infrastructuur ook goed monitoren en data hierover open stellen. Dit programma wordt ook gedeeltelijk door eigen middelen van Aquafin gedragen.

Nog een digitaal initiatief van minister Demir is het materialeninformatiesysteem MATIS. OVAM kan daardoor het afval volgen doorheen de diverse voorbehandelingen tot het effectief gerecycleerd wordt. Dit systeem wordt na 2023 gekoppeld aan de digitalisering van de identificatieformulieren die de afvaltransporten moeten begeleiden.

Voorts gaat minister Demir 1,6 miljoen euro investeren in een digitaal platform voor de behandeling van de dossiers bij de Vlaamse bestuursrechtcolleges (zoals de Raad voor Vergunningsbetwistingen en het Handhavingscollege) en in een interne en externe kennisdatabank voor deze colleges. Bovendien zal zij 1 miljoen spenderen waardoor burgers niet alleen digitaal bezwaar- of beroepsschriften kunnen indienen maar ook digitaal inzage in de omgevingsprojecten kunnen krijgen. Verder is in het kader van het Vlaamse herstelplan sprake van de versnelde uitrol van een glasvezel- en 5G-netwerk in samenwerking met Fluvius en mobiele operatoren.

Een digitaal initiatief van minister Crevits betreft de uitbouw van Vlaanderen tot chipfab met extra investeringen in IMEC dat tegen eind 2022 op de grenzen van zijn huidige cleanroomcapaciteit zal stuiten. Het is de bedoeling via een nieuw imec.xpand fonds hiervoor 120 miljoen op te halen bij overheidsinstellingen, universiteiten en internationale technologiebedrijven.

Extra's zonder relancemiddelen

Tenslotte zijn in het relanceplan ook een aantal initiatieven opgenomen die geen extra middelen uit de geplande 4,3 miljard krijgen. Ook voor de Europese Unie moeten herstelplannen niet alleen extra investeringen maar ook duurzame hervormingen omvatten. Voor de bouw zijn met name de geplande realisatie van snellere beroepsprocedures en de afslanking van de milieueffectenrapportage van belang. Omdat het decreet op de complexe projecten voor de betrokken projecten niet tot een versnelling leidt, wordt het aan een evaluatie onderworpen. Het omgevingsloket wordt uitgebreid met een publiek loket zodat ook publieke raadplegingen en openbare onderzoeken maximaal digitaal kunnen verlopen. Het is ook uitdrukkelijk de bedoeling BIM als informatiedrager in het omgevingsloket te integreren. Nu moeten 3D-plannen bij de vergunningsaanvragen nog tot 2D-plannen worden samengedrukt.

Administratieve vereenvoudiging is ook een belangrijk aandachtspunt in het kader van het Vlaamse herstelplan. Voor bestaande regelgeving gaat de Vlaamse regering 'schrapsessies' organiseren en bij nieuwe regeling streeft zij naar meer efficiëntie. Via een zogenaamde 'Vlaamse Brede Heroverweging' wil de Vlaamse regering de doelmatigheid, de bevoegdheidsverdeling en de mogelijke besparingsvarianten onderzoeken. Het bedrag hiervoor komt dan weer wel vanuit het Vlaamse herstelplan. Minister Diependaele kan hiervoor 10 miljoen euro uitgeven.

In het kader van het Vlaams herstelplan verwijst de regering ook naar een forse uitbreiding van de steuninstrumenten van PMV (Participatiemaatschappij Vlaanderen) zoals goedkope achtergestelde leningen, PMV/Z-waarborgen, win-winleningen en vriendenaandelen. Ook dit is voor de bouw niet onbelangrijk. Uit het jaarverslag van PMV van 2020 blijkt dat 5% van de PMV/Z-leningen, 6% van de uitstaande waarborgen en 11% van de win-winleningen voor de bouwsector zijn bestemd.

← Via Design & Build gebouwde kleuterschool in Boutersem (ill. VDS Vanderstraeten)

Besluit

In totaal komt 2,3 miljard of meer dan de helft van de 4,3 miljard euro van het Vlaamse herstelplan de bouw rechtstreeks ten goede.

Een zeer belangrijk onderdeel van 885 miljoen gaat naar de realisatie van allerlei infrastructuurwerken aan bruggen, wegen, waterwegen en fietspaden. Met het oog op de realisatie van een renovatiegolf trekt het plan 422 miljoen euro uit, enerzijds om particulieren tot renovatie aan te zetten maar anderzijds ook om overheidsinstellingen daartoe aan te moedigen. De diverse gebouwenprogramma's die in het herstelplan zijn opgenomen, zoals die voor culturele gebouwen, hebben eveneens vaak betrekking op renovaties en zelfs op restauraties.

Een ander belangrijk onderdeel van het Vlaamse relanceplan voor 333 miljoen euro heeft te maken met de strijd tegen de droogte in het kader van de Blue Deal. Ook die projecten komen bijna allemaal de bouw ten goede. Daarbij aansluitend voorziet het Vlaamse herstelplan in diverse projecten voor in totaal 118 miljoen euro om met name in woonkernen en op bedrijventerreinen de ruimtelijke ordening te verduurzamen.

De bedragen op zich zeggen ook niet alles. De 5 miljoen euro extra voor sociale woningbouw en de 10 miljoen extra voor

infrastructuurforfaits in ziekenhuizen blijken uiteindelijk hefboomen voor een veel ruimer financieringsmechanisme van ettelijke honderden miljoenen euro's. Heel wat programma's zijn gelinkt aan oproepen waarbij de kandidaten ook zelf een stuk van de eigen inbreng moeten financieren. Neem bijvoorbeeld de 150 miljoen euro voor de fietspaden. Daarvoor rekent de Vlaamse regering vanwege de gemeenten op een bijdrage van 300 miljoen euro.

Het Vlaamse herstelplan bevat ook tal van maatregelen ter bevordering van digitalisering, opleiding en tewerkstelling. Zelden beperkt hun toepassing zich tot de bouw- en vastgoedsector. Maar ook bouwbedrijven en bouwscholen kunnen er nuttig gebruik van maken. In hoeverre dat effectief gebeurt, zal de toekomst uitwijzen.

Tegelijk worden belangrijke bouwgerichte programma's, zoals de uitrol van een nieuw DBFM-programma voor de scholenbouw (voor 1 miljard euro) en de energietransitie bij en via Fluvius (voor 2 miljard euro), in het herstelplan vermeld. Maar de bedragen hiervoor zijn niet opgenomen in de totale uitgave van 4,3 miljard euro.

Getuigenis

Matthias Diependaele/Vlaams minister van Financiën en
Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

VLAAMS RELANCEPLAN MOET SPRINGPLANK ZIJN

Ooit bouwden we ons een plekje in de hemel. De vele prachtige kerken, kathedralen en andere imposante bouwwerken die Vlaanderen rijk is, getuigen nog steeds van de vakkennis en ambitie van onze voorouders. De tijd dat we ervan overtuigd waren dat de hoogte van de kathedraal recht evenredig was aan de sterkte van ons geloof, ligt ondertussen al even achter ons. Maar dezelfde kunde en inventiviteit kenmerken onze bouwsector nog steeds. Vandaag misschien wel meer dan ooit.

Daar heeft de COVID-19-pandemie niets aan veranderd, integendeel zelfs. De bouwsector is en blijft een belangrijke economische motor voor Vlaanderen. Met de Vlaamse regering beseffen we dat maar al te goed. Zowel in ons reguliere beleid – al van bij ons aantreden profileerden we ons meteen als een investeringsregering – als in het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' voorzien we in heel wat middelen die de bouw- en vastgoedsector ten goede komen. Zo bouwen we aan een Vlaanderen dat heropleeft en beter en sterker belooft te worden dan ooit.

Voor sociale woningbouw voorzien we deze legislatuur een ongeziene recordinvestering van 4,5 miljard euro. Deze middelen zullen de huisvestingsmaatschappijen gebruiken om betaalbare en kwaliteitsvolle sociale woningen te bouwen. Bovendien rekenen we ook op private initiatieven waarbij de sector betrokken wordt, zoals SVK Pro. Met de energie- en renovatiepremies en het renteloos renovatiekrediet spelen we dan weer in op de baksteen in de maag van de Vlamingen. Heel wat Vlamingen willen hun woning energiezuinig maken of renoveren. Als Vlaamse regering ondersteunen we dat principe volmondig en moedigen we mensen aan om snel in actie te schieten. Om de premies nog toegankelijker te maken, vormen we de verschillende premies om tot één woningrenovatiepremie.

En ook op het vlak van onroerend erfgoed doen we een ongeziene inhaalbeweging. Dankzij de relancemiddelen kunnen we de wachtlijst helpen afbouwen voor de renovatie van een groot aantal monumenten. Ik maak me bovendien sterk dat ook het nieuwe systeem van erfgoedpremies – dat inzet op regelmatig onderhoud – het vakmanschap in de bouwsector ten goede zal komen.

Maar een relance is niet alleen centen uitgeven. Investeren alleen zal niet volstaan. Als we onze economie duurzaam willen herlanceren zijn er ook hervormingen nodig. Elke crisis moet aangegrepen worden als een opportuniteit om hervormingen door te voeren en processen te vereenvoudigen. En dat doen we ook: we

Dankzij de relancemiddelen kunnen we de wachtlijst helpen afbouwen voor de renovatie van een groot aantal monumenten.

grijpen het momentum aan om de werking van de Vlaamse overheid onder de loep te nemen en te verbeteren.

We gaan voluit voor minder regeltjes en meer efficiëntie. We starten met een grondige heroverweging: welke uitgaven zijn verantwoord en besteden we elke euro belastinggeld wel doelmatig? Aansluitend op die heroverwegingen starten we jaarlijks enkele uitgavendoorlichtingen op, die er samen met de uitgavennorm voor zullen zorgen dat onze begroting het beleid stuurt, in plaats van omgekeerd.

Kortom: ons Vlaamse relanceplan moet een springplank zijn. Zo komen we samen sterker uit de crisis. Wie daar voor de crisis nog niet van overtuigd was, leerde de voorbije maanden het belang van een gezond financieel beleid waarden. Als Vlaamse overheid konden we dankzij ons gezond financieel beleid in het verleden de nodige economische ondersteuning bieden aan onze Vlaamse ondernemers. Mensen en ondernemingen moeten ook in de toekomst op ons kunnen rekenen. Alleen dan kunnen onze sectoren alle uitdagingen aan.

De focus op duurzaamheid, de dringende renovatie van ons woningpark, de digitalisering van onze samenleving... Ook voor de komst van COVID-19 had de bouwsector aan uitdagingen geen gebrek. Het komt erop aan om deze ontwikkelingen vooral te zien als kansen om hoger en verder te komen. De bouwsector heeft heel wat sleutels in handen. Dat maakt dat onze investeringen geen blanco cheque zijn aan de sector. Het zal erop aankomen om creatiever en inventiever te zijn dan ooit. Alleen op die manier springen we hoger en verder.